

be azt a hatalmas fejlődést, amelyet a magyar demokrácia erői valósítottak meg az elmúlt esztendőekben. A népi demokrácia építő tettei, intézkedései új távlatokat nyitottak meg népünk kulturális felemelkedése számára. Mozzamat nidított a diákság körében a tanulmányi színvonal emelésére, pedagógusok előtt intézményesen felvetette és állandóan felszínen tartja nevelésügyünk megoldatlan kérdéseit és további feladatait. Kulturális egyezmények sorát, kulturális kapcsolatok kiépítését valósította meg a szomszédos baráti népi demokráciák kormányaival. Széleskörű akciókat szervezett a Szovjetunió kulturális eredményeinek megismertetésére s ilyen módon segítette elő, hogy tisztá és baráti képet alkothassunk magunknak arról az államról és népről, amelyről az utóbbi évtizedekben csak valótlanokat és félreértéseket terjesztettek. *Köszönetdíjjal* tüntette ki az az építő kultúrpolitika azokat a tudósainkat és művészeinket, akik a szocialista kultúra legjobbjainak számítanak.

Mint a mai magyar kultúra legfőbb öröke, Ortutay Gyula kultuszminiszternek a könyve fokozatosan, lépésről lépésre mutatja ezt a kulturális, művelődéspolitikai előrehaladást. A felsorolt kultúrpolitikai eredményeket cikkek, évvitő- és avatóbeszéd, parlamenti felszólalások formájában mutatja be a szerző kötetében. A könyv egyes fejezeteinek dátumait tekintve, felötlük a vélemény: érdemes volt-e közölni néhány idejétmúlt beszédet és írást, olyanokat, amelyeken ma már túlfeljött a demokráciánk s amelyek ma már elvesztették időszerűségüket? A felelet igenlő. Mert ha a kötetben lévő egy-két beszédnek, felszólalásnak tárgya ma már nem is aktuális, mégis igen értékes dokumentumok ezek. A népi demokrácia kulturális működésének hosszmetzetét, fejlődését adják ezek, az elmúlt években elhangzott beszéd, a demokrácia kultúrpolitikai eredményeinek tanulságos fejlődő arculatát ábrázolják. Ezek a beszéd, felszólalások a kulturális haladás egy-egy állomását jelentik s azt mutatják: ha nem is értük el még a célt, a szocializmus kultúrájának maradéktalan kiépítését, de a demokratikus örök ereje és céltudatos munkája igen nagy mértékben haladnak feléjük.

Igen nagy megbecsüléssel és elismeréssel kell fordulnunk azok felé az

eredmények felé, amelyeket a kultuszminiszter könyve tükröz. A magyar demokrácia honorálja ezt a munkásságot. Elég arra utalni, hogy a kormány az elmúlt évi 459 millió forintjával szemben az idén 756 millió forintra emelte fel a kultusztárca költségvetését.

Az eddigi pozitív kultúrpolitikai eredményeket látva, további várakozással tekintünk a kultuszkormányzat elé. A kultuszminiszter könyvében így fogalmazta meg a kultusztervek mai feladatát: *„művelődéspolitikájában a magyar demokrácia egyet akart és tett: megszüntette az oktatás, a közműveltség kiváltságos jellegét és a szocialista humanizmus szellemében a politikai és gazdasági hatalom mellé a műveltség hatalmát is az egész nép kezébe adta.”* (9. old.)

Látjuk Ortutay kötetéből, hogy a kultuszkormányzat, kultúrserveink ennek a célkitűzésnek a jegyében munkálkodtak. Ezek az eddigi eredmények és népi demokráciánk építő ereje eleget biztosit arra, hogy ebből a kitűzött célból maradéktalan valóság legyen.

KIRÁLY JÓZSEF

SZ. V. KAFTÁNOV: A SZOVJET FELSŐOKTATÁS HARMINC ÉVE. (Ortutay Gyula előszavával. Egyetemi Nyomda, 1948.)

Kaftánovnak, a Szovjetunió felsőoktatási miniszterének könyve a Szovjetunió egyetemének, főiskoláinak harmincesztendő történetéről a legidősebb köznevelési művek közül való. Időszerűsége egyfelől annyit jelent, hogy a magyarság csak a felszabadulás óta kezdi megismerni a Szovjetunió népét, kultúráját és életét. Az utolsó két évtizedben akkori hivatalos kultúrpolitikánk kelettől való elzárkózása miatt a Szovjetunióról való tudomásunk félreértésekre és rosszindulatú beállításokra, rágalomokra alapult. Azóta irodalmi termékekből és konkrét tényekből egyre inkább megismertük a történelmi és társadalmi haladást ösztönző valló és maradéktalanul megvalósító szovjet-államapparátust és kultúrát.

Kaftánov műve lényeges láncszeme ennek a felvilágosító, ismertető folyamatnak, amikor az adatok, tények sokaságának erejével szól a szovjet felsőoktatás történetéről és eredményeiről. De időszerű e kötet magyar nyelven

való megjelenése más szempontból is. Népi demokráciánk kultúszkormányzata jelen tanév kezdetétől fokozatosan hozta létre felsőoktatásunk reformját, a magyar egyetemi és főiskolai oktatás szükséges és aktuális átszervezését, Igen tanulságos a magyar felsőoktatási reform és a Kaftánov által ismertetett szovjet eredmények összehasonlítása. A szovjet felsőoktatás a népiség és a szocializmus jegyében épült ki — a magyar közoktatási reform is hasonló célkitűzésekkel lép a szocialista kultúra megvalósításának az útjára.

Kaftánov a cári idők elmaradott és antiszociális kultúrpolitikájára, mint történelmi háttérre utal könyvének egyes fejezeteiben. Idézi a cári idők hírhedt kultuszminiszterének, Sjeljánovnak körlevelét, amelyben elrendelte, hogy „háztartási alkalmazottak, lakások, stb. gyermekeit középiskolába felvenni nem szabad” s hogy „a nincstelenek gyermekeinek nem fognak iskolát állítani”. (76. old.)

Ma, a szocialista Szovjetunióban egészen más a helyzet az oktatás terén. Nemcsak a középiskolát végzik el a nép, a „nincstelenek” gyermekei, hanem az egyetemekre, főiskolákra is ezek kerülnek elsősorban. A Szovjetunióban a népe, a munkásosztályé a vezetőszerep s így az egyetemet, főiskolát is a nép, a vezető munkásosztály gyermekei népesítik be.

Kaftánov könyve átfogó képet ad a szovjet felsőoktatásról. Megismerteti az olvasót a Szovjetunió egyetemeivel, főiskoláival, a pedagógusok, orvosok, művészek, mérnökök, mezőgazdasági szakemberek képzésével, külön fejezetet szentel a Szovjetunió tudósainak, kutatóinak a bemutatására, színesen jellemzi a mai szovjet főiskolai hallgatók munkáját, életét, szórakozását.

Az egész kötet fényes dokumentuma nagy adathalmazával annak a hatalmas fejlődésnek, amely a szovjet államvezetés hatására bontakozott ki a szovjet tanügy erén, s az új ötéves terv még további eredmények megvalósítását tűzte ki célul. A szovjet felsőoktatás folytatólagos terve: a nép széles tömegeiben mindinkább kiépíteni a tudományt és művészetet s hogy megteremtse a „Szovjetuniónak formájában nemzeti, tartalmában szocialista kultúráját”.

KIRÁLY JÓZSEF

M. I. KALININ: A KOMMUNISTA NEVELÉSRŐL. (Szikra.)

Michail Ivánovics Kalinin több mint húsz évig állott a Szovjetunió legfelsőbb állami szervezetének élén. E hosszú idő alatt igen nagy figyelmet szentelt a szovjet ifjúság kommunista nevelésének. A fiatalsághoz intézett tanácsaiban, kiválságaiban és utasításaiban éles fényben mutatkozik meg gazdag élettapasztalata és bolshevik bölcsessége.

Ebben a kötetben Kalinin tanulmányait, cikkeit, különböző alkalmakkor elmondott beszédeit találjuk meg összegyűjtve.

A könyvet végigolvásva az az érzésünk, hogy Kalinin megvalósította Leninnek a kommunista nevelésről való végrendeletkezését, amely arról szól, hogy meg kell tanítani az ifjúságot arra, hogy a marxizmus elveit az adott helyzetben a leghelyesebben alkalmazza. S ezt maga Kalinin is kihangsúlyozta egyik, a nevelőkhöz intézett előadásában: nem elég Marx, Engels, Lenin, Sztálin műveinek pusztá ismerete, a cél a marxizmus-leninizmus eredményes gyakorlati alkalmazása.

Kalinin könyve igen széles skálán mozgó nevelői munkáról tesz tanúságot. A kötet tartalmazza azokat a beszédeket is, amelyeket a szovjet ifjúság-életcsapatához, a Komszomolhoz intézett különböző alkalmakkor. „Az emberiség egész eddigi történelmének folyamán egy fiatal nemzedék sem élt át ilyen nagy-szerű időkét — állapítja meg egy Komszomol-értekezleten mondott beszédében, (23. old.) Hatalmas lehetőségek állanak a mai ifjúság előtt s. következőképp hatalmas feladatok és felelősség is — s a Komszomol ezt átérzte.

Fontos munka Kalinin szerint a nevelők nevelése is. Egy tanítói gyűlésen a következőket mondta a nevelők feladatáról: „Nálunk nevelődik a szocialista társadalom új embertípusa. Ebbe az emberbe a legjobb emberi tulajdonságokat kell beleoltani. A tanító feladata az új embernek, a szocialista társadalom emberének a nevelése. Minden tanító kötelessége, hogy ismereteit átadja a néptömegeknek, hogy napról-napra résztvegyen a közösség életében”. (48. sk. old.)

A kötetből egy nagy szovjet-nevelő egyéniségét, gondolatait ismerjük meg, amint a Komszomolhoz, a tanítósághoz szól, vagy a kolhoz-titkárok feladatait fejtegeti, vagy a nagy Honvédő Háború